Harlingen Metropool in pocketformaat

Grootstedelijke kwaliteiten op menselijke schaal

Concept Toekomstbeeld Gemeente Harlingen 2050

GEMEENTE HARLINGEN

Omslagfoto: Sail Harlingen – BoppeBeeld

Inhoudsopgave

Intro 4

Ons verhaal 2026 6

Onze ambities 2050 10

Onze principes 2050 18

Principe 1: Inzet op groei: meer inwoners, meer woningen 22

Principe 2: Stedelijk en compact ontwikkelen 23

Principe 3: Landschap openhouden 28

Principe 4: Voorzieningen en ontmoetingen versterken onze regiostad 30

Principe 5: Omgevingskwaliteit versterken en uitdragen 32

Principe 6: Haven en maritieme economie voorop 34

Principe 7: Recreatie en toerisme versterken, passend bij functie regiostad 38

Principe 8: Groen, water en gezondheid groeien mee 39

Blijvende samenwerking 40

Zo gaan we verder 42

Intro

Dit is hét verhaal van de gemeente Harlingen 2050. Dit toekomstbeeld beschrijft hoe we willen dat de fysieke leefomgeving van Harlingen er in 2050 uitziet. Welke ruimtelijke keuzes moeten we maken om onze gemeente aantrekkelijk, leefbaar en toekomstbestendig te houden. De leefomgeving bestaat uit meer dan gebouwen, infrastructuur en openbare ruimte. De inrichting van onze fysieke omgeving bepaalt voor een groot deel hoe wij wonen, werken, leren, zorgen, ontmoeten en deelnemen aan de samenleving.

Ruimtelijke keuzes werken door in maatschappelijke opgaven en sociale ontwikkelingen en omgekeerd. Daarom hebben we thema's uit het sociaal domein en de ruimtelijke gevolgen ervan opgenomen in het toekomstbeeld. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de volgende vragen: zijn voorzieningen goed bereikbaar? Zijn er voldoende passende woningen voor alle inwoners? Is er genoeg ruimte voor ontmoeting en sport? Draagt de leefomgeving bij aan gezondheid? Is ondersteuning toegankelijk voor de mensen die deze nodig hebben? En zijn er voorzieningen die onze gemeenschap versterken? Het toekomstbeeld maakt hierin geen beleidsmatige keuzes. Dit gebeurt binnen de programma's voor zorg, welzijn, participatie of onderwijs. Het document geeft wel inzicht in de ruimtelijke voorwaarden om deze maatschappelijke ambities mogelijk te maken. Daarvoor zijn in dit toekomstbeeld sociale en ruimtelijke ontwikkelingen stevig met elkaar verbonden. Maar de focus ligt duidelijk op de inrichting en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving.
Regiostad Harlingen vervult een belangrijke functie voor de eigen inwoners, de dorpen en omliggende regio. Dit daagt ons uit om met

onze ambities voor de toekomst hoog in te zetten. Daarom kiezen we ervoor onze rol en positie in de regio en provincie Fryslân te versterken. Met behoud van de menselijke maat. Juist deze combinatie vraagt om duidelijke keuzes en prioriteiten. Vandaar de titel ‘Harlingen Metropool in pocketformaat’ voor het concept toekomstbeeld.

Toekomstbeeld: kompas én filter

Het toekomstbeeld is ons kompas voor de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente Harlingen tot 2050. Het inspireert ons en geeft richting zonder de route vast te leggen. Het laat zien waar we als gemeente naar toe willen groeien, samen met en voor inwoners.

Het kompas is ook een filter om keuzes te maken. Wat vinden we het belangrijkst? En hoe gaan we om met botsende belangen? Een helder toekomstbeeld houdt het einddoel scherp en helpt zo bij het maken van ruimtelijke keuzes. Een volgende stap is het uitwerken van dit toekomstbeeld in een gemeentelijke omgevingsvisie.

Ons verhaal 2026

Tussen de Waddenzee en het open Friese land leven de inwoners van Harlingen, Midlum en Wijnaldum. Het gebied bestaat uit land, water, dijken, kwelderwallen, terpen en stenen, maar vooral uit mensen. Zij wonen, werken, bouwen en leven hier samen.

Hier geen opsmuk maar een omgeving met karakter. Nuchtere doeners, verbonden met elkaar, met zee en land, gevormd door wind, werk en water. Onze mentaliteit is die van een havenstad en dat voel je, ook vandaag de dag. De verbondenheid is overal te zien - op straat, in de haven, bij verenigingen en in het dagelijks leven. Inwoners, ondernemers, vakmensen en vrijwilligers dragen dit gebied. Zij geven het kleur. Samen zetten ze Harlingen op de kaart als levende en open gemeenschap met een eigen karakter. Ons gebied is uniek. Aan de rand van de Waddenzee – UNESCO werelderfgoed - komen natuur, landschap, historie en maritieme kracht samen op een manier die je nergens anders vindt.

Handel, zeevaart en migratie vormden de stad Harlingen. De dorpen Midlum en Wijnaldum dragen het DNA van de eerste Friese elites en de eeuwenlange landbouwpraktijk. De vondst van de kostbare mantelspeld (fibula) in Wijnaldum toont aan dat dit dorp waarschijnlijk al in de 7e eeuw een Fries machtscentrum was. Hier vond je internationale handel en hoogwaardige ambachten. In de terp van Midlum komen verschillende lagen geschiedenis op één plek samen. Dat gaat terug tot het begin van onze jaartelling.

De rijke maritieme geschiedenis van de Harlinger zeehaven gaat terug tot de Middeleeuwen. De handel ging over Noordzee en Oostzee naar

Scandinavië, de Baltische staten, Duitsland en Engeland. Ook waren Harlingers via VOC, WIC en de walvisvaart betrokken bij handelsroutes naar alle uithoeken van de wereld.

Nu vertrekken vanuit de haven dagelijks mensen met de boot naar de eilanden of hun werk op zee. In de haven zie je vakmanschap en toewijding in 'de bruine vloot', de grootste historische zeilvloot ter wereld. Het specifieke ambacht en het beroep van schipper op de bruine vloot zijn erkend als Nederlands immaterieel erfgoed. Cruiseschepen uit binnen- en buitenland brengen reizigers die hier kennismaken met de stad.

In de visserijhaven werken families die al generaties in de sector actief zijn. Garnalen worden aangevoerd, verwerkt en verhandeld door vakmensen. Zij kennen hun werk als geen ander en zijn er trots op. Het kan een hard bestaan zijn. Maar ook hecht en verbonden.

De historische binnenstad van Harlingen is een beschermd stadsgezicht. Naast het eeuwenoud erfgoed van steen gaat het vooral om het verhaal van mensen. Van schippers en vissers, handelaren en ambachtslieden, van families die hier hun leven hebben opgebouwd.

Hun sporen zijn nog altijd zichtbaar in de grachten en de authentieke pakhuizen, reders- en kapiteins-woningen. Bijzonder is dat Harlingen één van de hoogste monumentendichtheden van Nederland heeft.

Harlingen is daarmee meer dan een bruisende havenstad. Het is een

stad van ondernemerschap, gastvrijheid en historie en toekomst. Een stad verbonden met de dorpen en het omliggende buitengebied. Mensen kijken er naar elkaar om, de wind heeft er vrij spel. De kracht van de zee zie je in het landschap en het karakter van haar inwoners. Deze dynamiek, het ondernemerschap, de zee en de natuur zorgen ervoor dat we ook altijd vooruitkijken.

Onze kracht: gelegen op het knooppunt van belangrijke verbindingen

Op de kaart ligt Harlingen aan de westelijke rand van Fryslân. Tegelijkertijd liggen we op een centraal knooppunt tussen land, zee, eilanden en internationale verbindingen. Via de Port of Harlingen zijn er goede verbindingen en contacten met Rotterdam, Amsterdam, Engeland en Scandinavië. De industriehaven biedt ruimte aan grote zeeschepen, maritieme bedrijvigheid en grootschalige industrie. Het Van Harinxmakanaal verbindt de haven met het Friese binnenland. De zeehaven, het kanaal en de Afsluitdijk maken Harlingen tot een krachtige schakel tussen zee, economie en regio.

Onze ambities 2050

Door ons verleden en de manier waarop we nu naar de wereld kijken, beseffen we wat we samen hebben opgebouwd. Voor de toekomst hebben we goud in handen. We maken onze stad, dorpen en buitengebied voor de toekomst sterker en behouden waar we trots op zijn. Gemeente Harlingen blijft in beweging.

Harlingen bouwt verder

We zijn regiostad en onderdeel van het stedelijk netwerk in de provincie Fryslân. We hebben meer inwoners nodig om onze voorzieningen op peil te houden. Daarvoor moeten we groeien. Dat betekent meer woningen, goede verbindingen, sterk onderwijs, goede zorg en fijne voorzieningen. De kracht van Harlingen zit in de wisselwerking tussen stad, dorpen en landschap. De stad is het maritieme en economische hart. Midlum, Wijnaldum en het buitengebied zorgen voor een sterke gemeenschap, rijk cultuurlandschap en herkenbare identiteit.

Samen bouwen we verder aan onze ambities. Hoe ziet onze gemeente in 2050 en verder eruit als we die met succes realiseren?

Onze samenleving: bruisend, divers en hecht

We wonen, werken en leven in een Harlingen dat aantrekkelijker, gastvrijer en levendiger is dan ooit. Onze dynamische havenstad heeft nog meer kwaliteit. Onze gemeenschap is diverser geworden met meer jongeren, studenten en jonge gezinnen. Die mix van generaties en achtergronden geeft een gezonde dynamiek.

Voor iedereen, of je hier net start of al je hele leven woont, is Harlingen een fijne plek. Onze buurten in de stad en dorpen zijn groener, biodiverser en veiliger. Ze nodigen uit om naar buiten te gaan. Inwoners zijn gezonder en vitaler omdat sport, cultuur en goede zorg voor iedereen dichtbij en toegankelijk zijn. Gezond leven is een vast onderdeel van onze leefomgeving.

Harlingen als aantrekkelijke woon- en werkstad voor jong en oud

Onze huizenmarkt sluit aan op wat we zelf en als regio nodig hebben. Er zijn 2.500 woningen bijgekomen. De stad heeft zich compact ontwikkeld, met behoud van de historische sfeer en het persoonlijke, menselijke karakter. We hebben andere woonvormen mogelijk gemaakt. Hier kun je wonen in unieke, nieuwe buurten die je nergens anders in Friesland vindt. Je woont pal aan of op het water, in de unieke kustzone of in de multifunctionele rand van de stad. Voor wie het nodig heeft zijn er combinaties van wonen en zorg. De stad is gegroeid door zorgvuldig te verdichten of juist in lagere dichtheden te bouwen. Bestaande wijken zijn versterkt en nieuwe woongebieden met kwaliteit zijn ontwikkeld.

Onze straten en pleinen voelen als ‘huiskamers’ van de buurt. Hier ontmoeten we onze buren spontaan. Kinderen spelen veilig en jongeren trekken naar de nieuwe urban sports-plekken. En onze langgekoesterde wens is uitgekomen: we hebben een recreatieplas bij de stad waar iedereen kan zwemmen en ontspannen! De dagelijkse voorzieningen voor boodschappen, zorg en onderwijs zijn goed en nabij.

Inspiratie voor stedelijk wonen in het groen

Harlingen is een geweldige plek om te werken. Het aantrekkelijker maken van Harlingen als werkgemeente is gelukt. Hiervoor is lokaal en regionaal geïnvesteerd in onderwijs, werkgelegenheid in de maritieme sector, zorg(technologie) en welzijn en techniek en bouw.

Stad en dorpen versterken elkaar. In de stad vind je voorzieningen, werk en levendigheid, terwijl de dorpen zorgen voor landschap, identiteit, gemeenschapskracht en ruimte. Samen vormen zij één krachtige en complete gemeente.

De binnenstad: het kloppende hart van de dynamische havenstad

Onze binnenstad is de plek waarop we het meest trots zijn. Onze rijke geschiedenis voel je overal in de monumentale panden en grachten. Die panden zijn slim verduurzaamd en hebben moderne functies gekregen.

De binnenstad is ingericht voor mensen, niet voor auto's. Die parkeren we aan de rand van het centrum. We slenteren langs grachten, door stegen, genieten op een terrasje of winkelen in het levendige winkelgebied. Het ondernemersklimaat is versterkt. Het is hier het hele jaar door gezellig. Ook in de winter zijn er inwoners, dagjesmensen of toeristen die de stad en de omgeving bezoeken. Vaak voor langere tijd.

Groen en water bepalen het straatbeeld. Bomen geven schaduw op warme dagen en overal bloeien de gevels. De binnenhavens zijn weer de plek waar we elkaar ontmoeten op en aan het water. De Waddenzee voelt niet langer als de rand van onze stad, maar als levensader van ons Harlingen.

De openbare ruimte vormt het decor voor markten, laagdrempelige cultuurbeleving en spontane ontmoetingen voor onze inwoners. Grotere festivals bereiken meer publiek. Hierdoor blijft de stad in alle seizoenen levendig. Van de Nieuwe Willemshaven ben je zo in de binnenstad. Dit is dan ook een belangrijk gebied voor activiteiten. De binnenstad van Harlingen is veel meer dan een historische kern. Hier geeft erfgoed ruimte aan vernieuwing.

Ontmoeting ontstaat vanzelf en de bijzondere relatie tussen stad en zee beleef je elke dag opnieuw. Iedereen voelt zich welkom.

Inspiratie voor een groene, levendige binnenstad

Onze troef: een vernieuwd en innovatief havenfront

Onze kustzone is onherkenbaar verbeterd. De zone langs de Westerzeedijk, de Willemshaven en de Waddenpromenade zijn unieke plekken geworden voor verblijf, beleving en ontspanning. Voor gebruik en vormgeving ligt het accent op kwaliteit, in plaats van meer van hetzelfde.

Je geniet er van inspirerende architectuur en creatieve oplossingen en combinaties van bebouwing, openbare ruimte en maatregelen voor waterveiligheid en klimaat. Al wandelend combineer je een bezoek aan de binnenstad en deze kustzone.

De havens zijn veilig, bereikbaar en toegankelijker gemaakt voor de scheepvaart. De knelpunten zijn hier aangepakt. De bereikbaarheid

is verbeterd door beroeps- en recreatievaart te scheiden en andere maatregelen zoals het aanpassen van de havenmond. De havendammen zijn versterkt en zijn aantrekkelijk ingericht voor bijvoorbeeld ontmoeting en beleving. De aanpassing van de Tsjerk Hiddesluizen in het Van Harinxmakanaal gebeurt na 2050. De stadshavens zijn veranderd in een aantrekkelijk en levendig visitekaartje van Harlingen met goede voorzieningen.

Als we vanaf de Waddenzee naar onze stad kijken, zien we een vernieuwde maar herkenbare skyline. Met respect voor het historische silhouet zijn hier en daar stoere, stedelijke accenten toegevoegd. Onze industriehaven is - ook na een eventuele uitbreiding - nog steeds een herkenbaar en vitaal onderdeel van onze stad met grootschalige bedrijvigheid.

Inspiratie voor een unieke invulling van de kustzone

Onze economie: groen, vernieuwend en volop werkgelegenheid

Onze haven en bedrijventerreinen vormen samen met de binnenstad en winkelcentrum Kimswerda de economische motor van de stad. Onze gemeenschap is economisch onafhankelijk en veerkrachtig.

Harlingen is hét maritieme en logistieke knooppunt van Noord-Nederland geworden. Dit zorgt bij ons voor veel diversiteit aan banen. Onze historische band met het water is nog altijd onze grootste kracht.

Na de overgang naar een circulaire economie werken bedrijven slim samen en delen grondstoffen, energie en voorzieningen. Afval bestaat bijna niet meer. Wat het ene bedrijf overhoudt, gebruikt een collega als grondstof.

Stroomtekorten (netcongestie) zijn verleden tijd. We wekken onze energie zo veel mogelijk lokaal op en verdelen dit via slimme energienetten. De ruimtelijke uitdagingen hierbij hebben we samen met de verantwoordelijke partijen opgelost. Economische groei gaat samen met gezondheid, leefbaarheid en behoud van de Harlinger identiteit. Dit is in het belang van onze inwoners.

Hoe we ons verplaatsen: schoon, slim en veilig

Harlingen is in 2050 een echte 'mobiliteitshub'. Treinstations, veerterminal en industriehaven sluiten naadloos op elkaar aan. Duurzaam reizen is voor ons de makkelijkste optie. In de stad en de dorpen lopen en fietsen we voornamelijk. Onze woonwijken, scholen, de binnenstad en de havens zijn met elkaar verbonden via veilige, groene en aantrekkelijke routes. De voetganger en de fietser hebben overal voorrang.

We maken veelvuldig gebruik van fossielvrij, elektrisch en zelfrijdend deelvervoer. Om van A naar B te komen en als hulpmiddel om naar elkaar om te kijken. Ouderen benutten dit gedeelde vervoer om hun sociale contacten te onderhouden of voor zorgtaken.

De auto's van onszelf en eilandbezoekers staan op praktische parkeerlocaties buiten het centrum bij de drie invalswegen. Hierdoor hebben we in onze binnenstad meer ruimte om te ademen, te ontmoeten en te genieten van groen en water. De veerdiensten naar de eilanden varen nu volledig elektrisch. Het vervoer van goederen gebeurt slim en geruisloos via het water of met schone voertuigen.

Ons buitengebied: openheid, rust en balans

Als we de stad uitlopen, komen we in een vitaal buitengebied. Onze boeren werken hier duurzaam en innovatief. Deze landbouw is economisch rendabel en in balans met natuur, bodem en water. Dit zorgt voor een gezonde leefomgeving en biodiversiteit voor onze kinderen en kleinkinderen. Het landschap is weids en opengebleven. Vanuit de wijken loop je zo het groene landschap in om te beleven en te bewegen. Vrijgekomen agrarische panden hebben een nieuwe functie gekregen.

Richting onze buurgemeente Waadhoeke (Franeker) hebben we de groene zone open gehouden. In dit overgangsgebied vind je een prachtige, groene en landschappelijke buffer. Hierdoor blijft de rust en het open karakter van ons Friese landschap behouden. Alleen voor de uitbreiding van industrieterrein Oostpoort en de industriehaven is ruimte gevonden.

Onze principes 2050

Wij kiezen ervoor om zelf duidelijk richting te geven met ons geschetste toekomstbeeld voor 2050. We varen met overtuiging onze eigen koers. Daarbij werken we nauw samen met de inwoners en andere partijen om de kansen als regiostad te benutten en oplossingen te realiseren. Uiteraard hebben we ook te maken met veranderingen van buitenaf waarop we moeten inspelen.

'Harlingen Metropool in pocketformaat: grootstedelijke kwaliteiten op menselijke schaal' is ons gezamenlijk kompas. Dit houdt in dat we tot 2050 moeten verstedelijken. Zo komen we tegemoet aan de behoeften van onze inwoners. De opgaven zijn ambitieus maar krijgen hier een menselijke schaal: dichtbij, tastbaar en met draagvlak in de dorpen en het buitengebied.

Het kompas bestaat uit acht principes.

Deze acht principes vormen het kompas voor de ontwikkeling van de gemeente en het filter voor toekomstige ruimtelijke keuzes. Keuzes die invloed hebben op onze leefomgeving toetsen we de keuzeprincipes van 'Harlingen Metropool in pocketformaat'. Zo bouwen we stap voor stap aan een gemeente die aantrekkelijk is en blijft om te wonen, werken, ondernemen en bezoeken.

Acht principes van de Harlinger Metropool in pocketformaat:

1. Inzet op groei: meer inwoners, meer woningen
2. Stedelijk en compact ontwikkelen
3. Landschap openhouden
4. Voorzieningen en ontmoetingen versterken onze regiostad
5. Omgevingskwaliteit vergroten en uitdragen
6. Haven en maritieme economie voorop
7. Recreatie en toerisme versterken, passend bij de functie als regiostad
8. Groen, water en gezondheid groeien mee

De volgende kaart is een eerste schets van de stedenbouwkundige ontwikkeling. Deze kaart wordt in de omgevingsvisie verder uitgewerkt.

Wijnaldum
Midlum
Herbaijum
Achlum
2
3
4
5
6
7
8
9
10

Principe 1: Inzet op groei: meer inwoners, meer woningen

Harlingen staat als regiostad voor een nieuwe fase. We zetten in op groei: meer woningen en nieuwe inwoners. Geen groei om de groei maar om voor de toekomst gevarieerder en sterker te zijn. Door nu te groeien houden we onze voorzieningen in stand. Zo blijft Harlingen een gemeente waar mensen met plezier wonen, langer zelfstandig kunnen blijven wonen en prettig werken en leven. Als we niets doen, verdwijnen scholen, winkels en ontmoetingsplekken.

Ruimtelijke gevolgen

✓ 2.500 woningen erbij

Tot 2050 bouwen we 2.500 nieuwe woningen. Daarmee bieden we ruimte aan nieuwe inwoners en zorgen we voor een meer diverse bevolkingssamenstelling, met meer kansen voor jongeren, jonge gezinnen en mensen die zich verbonden voelen met de kwaliteiten van Harlingen. In de dorpen wordt naar behoefte en naar aard en schaal van het dorp bijgebouwd.

✓ Zorgvuldig ruimtegebruik

We groeien op een manier die past bij Harlingen: zorgvuldig, met de kwaliteit van de leefomgeving voorop. We hebben oog voor wat onze stad en dorpen bijzonder maakt. Op die manier ontwikkelen we met behoud van waar we trots op zijn.

✓ Uitnodigingszone Harlingen-Franeker

Regiostad Harlingen ligt samen met de regiokern Franeker in de provinciale 'uitnodigingszone'. Hier zijn ontwikkelkansen voor combinaties van landschap, natuur, economie, landbouw, wonen, energie én ruimtelijke kwaliteit. Wij gaan graag samen aan de slag met een verkenning. Zo brengen we kansen, mogelijkheden en randvoorwaarden voor deze zone in kaart. Ons toekomstbeeld en de omgevingsvisie leveren hiervoor onze richtinggevende inbreng voor gesprek en afstemming.

Principe 2: Stedelijk en compact ontwikkelen

We realiseren de woningbouwopgave zo veel mogelijk binnen de stad. Daarmee kiezen we voor verstedelijking als ontwikkelconcept.

Ruimtelijke gevolgen

✓ Slim benutten van bestaande ruimten

In Harlingen komen in een kleine ruimte alle facetten van het leven samen. Het gaat om wonen, werken, leren, zorg voor elkaar, sporten, spelen en ontmoeten in cultuur en vrije tijd.

Alles ligt dicht bij elkaar. Daardoor is de stad overzichtelijk en tegelijk rijk aan contact en ontmoeting. Juist die nabijheid biedt kansen voor extra kwaliteit op de plekken waar we leven.

De realisatie van de woningbouwopgave vindt plaats in de binnenstad, de schil daaromheen, de woonbuurten en in de dorpen.

De multifunctionele stadsrandzone biedt goede mogelijkheden voor woningbouw in lage dichtheden. Hier kunnen we een zachte, aantrekkelijke overgang naar het buitengebied realiseren. Deze mogelijkheden liggen binnen de bestaande stad.

Als er in de toekomst in deze zone behoefte is aan locaties voor nieuwe gewenste woonmilieus, dan vindt een zorgvuldige afweging plaats. Daarbij hebben we oog voor de compacte stad.

Inspiratie voor een multifunctionele stadsrand

In het bestaande stedelijk gebied is voldoende ruimte om onze ambitie voor woningbouw te realiseren. Voor de groei kunnen we in principe volstaan met maximaal vijf bouwlagen.

✓ Kwalitatief goede openbare ruimten op stedelijk niveau in plaats van versnippering in elke wijk

De keuze voor de compacte stad betekent niet dat we alles volbouwen. We streven naar een goede balans tussen beschikbare ruimte en (ruimtelijke) functies die zorgen voor leefbaarheid en omgevingskwaliteit in de wijken en de dorpen. Dit gebeurt in de vorm van het ontwikkelen van een stedelijke hoofdstructuur voor openbaar groen, water en open ruimten zoals pleinen en parken. Snippergroen past hier niet bij.

Dubbelgebruik van de ruimte is hierbij noodzakelijk. We combineren daarbij ontmoeting, beleving, bewegen en sport.

✓ Dorpen als tegenhangers van de stedelijke dynamiek

Midlum en Wijnaldum vormen de onmisbare tegenhangers van de stedelijke dynamiek. Het zijn groene ankerpunten in het landschap. Hier vind je de rust, menselijke maat en sterke gemeenschapszin die zo kenmerkend zijn voor onze gemeente. Hun identiteit, geworteld in historie, landschap en verbondenheid, verdient ruimte om te bloeien. Ontwikkeling moet passen bij de schaal van het dorp, de behoefte van de gemeenschap en het karakter van de plek.

✓ Mobiliteit als randvoorwaarde voor stedelijke ontwikkeling

De mobiliteitsaanpak ondersteunt de opgave voor verstedelijking. Dit is essentieel voor economische groei en de leefbaarheid in stad, dorpen en regio. Regiostad Harlingen is een aantrekkelijk en goed bereikbaar middelpunt van voorzieningen voor inwoners van de stad, omliggende kernen en eilanden. De industriehaven, stations en veerterminal vormen samen onze ‘mobiliteitshub’. Hier sluiten verschillende vormen van vervoer naadloos op elkaar aan.

Goede wandel- en fietsverbindingen en goede aansluitingen op trein, bus en veerdiensten maken duurzaam reizen eenvoudig.
Lopen en fietsen vormen de basis van het dagelijks verkeer in en om de stad en dorpen. Veilige, aantrekkelijke en groene routes verbinden woonwijken, scholen, bedrijventerreinen, binnenstad, havens en buitengebied met elkaar. De fiets krijgt overal de ruimte.

De ontwikkelingen op het gebied van fossielvrij (elektrisch), autonoom en gedeeld vervoer komen verder tot ontwikkeling. Zo kunnen we slimme

combinaties maken met zorg en bereikbaarheid van voorzieningen in Harlingen vanuit de regio. Het bevordert ook de samenredzaamheid van ouderen.
Het parkeren vindt plaats op logische locaties buiten het centrum, goed ontsloten via de drie invalswegen. Hierdoor bieden de historische binnenstad en de woongebieden meer ruimte voor beleving, groen, water en ontmoeting. Ook over het water is mobiliteit een essentieel onderdeel van het dagelijks leven, de toeristische sector en het zakelijk goederenvervoer.

De bereikbaarheid van Harlingen in relatie tot de industrie/ bedrijvigheid in de provincie en (inter)nationaal is gegarandeerd. Dit geldt ook voor de eilandbezoekers richting Harlingen.

Personenvervoer, recreatievaart en goederenvervoer maken op een duurzame manier gebruik van het water. Dit versterkt de maritieme identiteit van de stad. De veerdiensten van en naar de eilanden zijn volledig elektrisch.

Goederen worden slimmer en efficiënter vervoerd. Logistiek is beter georganiseerd, Schone voertuigen, vervoer over water en slimme logistieke systemen beperken de uitstoot en vergroten de leefbaarheid.

Mobiliteit gaat over meer dan bereikbaarheid. Het is ook belangrijk voor gezondheid, duurzaamheid en de leefomgeving. Verplaatsen is in Harlingen veilig, schoon, toegankelijk en vanzelfsprekend voor iedereen, ongeacht leeftijd of mobiliteitsbehoefte.

✓ Grondbeleid

Stedelijk en compact ontwikkelen vraagt om situationeel grondbeleid. Zo kunnen we sturen op het gewenste profiel en de uitstraling.

Principe 3: Landschap openhouden

Met de keuze voor compacte stad blijft het groene buitengebied zo veel mogelijk intact. Landschappelijke, ecologische en agrarische kwaliteiten blijven behouden.

Ruimtelijke gevolgen

✓ Groene landschap

Landbouw, natuur, water en erfgoed versterken elkaar. In het landschap is ruimte voor ondernemerschap, biodiversiteit en een gezonde leefomgeving. Samen bouwen we aan een buitengebied dat vitaal en aantrekkelijk blijft voor volgende generaties.

De agrarische sector is duurzaam en innovatief. De sector is economisch rendabel én in balans met natuur, landschap, bodem en water. Dit zijn de bouwstenen voor een gezonde leefomgeving.

✓ Landschap en natuur Waddenzee

De ligging aan de Waddenzee met de beschermde natuur, slib en zout water geeft soms spanningen.
Dit zijn voor ons geen vanzelfsprekendheden, risico's of beperkingen. We benutten ze als kracht of inspiratie bij onze ontwikkeling richting 2050.

Voor de Waddenzee ligt de nadruk op de bescherming van de natuur. Het gebied is in 2050 nog steeds UNESCO werelderfgoed.
Tegelijk zijn de economische functies en toerisme en recreatie en de versterking hiervan voor Harlingen van essentieel belang. De haven, stad, visserij en bedrijvigheid maken integraal deel uit van de dynamiek van het Waddengebied. Ze dragen bij aan innovatie en werkgelegenheid.

Om hiertoe te komen kiezen wij voor een verandering van het systeem. Dat betekent een transitie om ecologie en economie met elkaar in balans te krijgen. Werelderfgoed Waddenzee en natuur staan daarbij centraal. Zo kunnen we blijvende oplossingen vinden in de vorm van combinaties van bereikbaarheid en natuurontwikkeling. Soms gebeurt dit door compensatie.

Er zijn betere en duurzamere oplossingen voor het slibprobleem en baggerbezwaar van de havens mogelijk. Hiermee kan de zeehaven een economische sterke positie behouden. Voor Harlingen is de borging van de bereikbaarheid over zee een zwaarwegende randvoorwaarde.

Voorzieningen die in ieder geval bij onze regiostad horen:

- Voorzieningen voor gezondheid en maatschappelijke ondersteuning (ziekenhuis, polikliniek, centra voor zorg en welzijn)
- Onderwijs en ontwikkeling (brede scholengemeenschap VO), mbo-vakscholen, Hbo+, kenniscampus maritiem)
- Compleet winkelaanbod voor niet dagelijkse goederen
- Werkgelegenheid: banen bij bedrijven en organisaties met een lokale, regionale en (inter)nationale oriëntatie
- Regionaal cultuurcentrum: theater, schouwburg bioscoop of groter poppodium met regionale uitstraling of centrum voor creativiteit
- Grootschalige sportvoorzieningen, inclusief mogelijkheid voor buitenzwemmen en een sporthal voor competities

Principe 4: Voorzieningen en ontmoetingen versterken onze regiostad

Als regiostad werken we aan een voorzieningenniveau dat past bij de rol als regiostad. Voorzieningen vervullen een bovenlokale functie voor de omliggende regio's in de Waddenkustzone. Harlingen is één van de vitale knooppunten om de brede welvaart in de regio op peil te houden. De aanwezigheid, bereikbaarheid en kwaliteit van de voorzieningen staat voorop.

Ruimtelijke gevolgen

✓ Vitale voorzieningen

Behouden van en/of het ontwikkelen van voorzieningen die horen bij de functie van een regiostad.

✓ Concentratie van voorzieningen

Wij versterken maatschappelijke voorzieningen en brengen deze samen op plekken die voor iedereen goed bereikbaar zijn. Dit draagt bij aan sociale samenhang, ontmoeting en kwalitatief goede en beschikbare voorzieningen.

✓ Slimme combinatie van functies

We willen functies met elkaar combineren. Bijvoorbeeld sport, onderwijs, zorg en wonen. Door sociale en fysieke aspecten op bepaalde plekken te verbinden ontstaan de beste kansen voor het stimuleren van gezondheid (groen, bewegen, spelen). Dit draagt bij aan een sterke en vitale gemeenschap.

Inspiratie voor combinatie van functies

✓ Stimuleren van ontmoeting

Stad en dorpen zijn zo ingericht dat verschillende generaties kunnen samenleven. Er is ruimte voor nieuwe initiatieven en sociale activiteiten. Mensen kijken naar elkaar om, ontmoeten elkaar en blijven gezond. Dit is bijvoorbeeld ook een opgave voor de verdere versterking van de relatie tussen het noordelijk en zuidelijk deel van de stad, met de focus op Het Oosterpark.

Principe 5: Omgevingskwaliteit versterken en uitdragen

We willen de kwaliteit van de omgeving versterken. Hiervoor gaan we zorgvuldig om met gebouwen, erfgoed, landschappelijke en cultuurhistorische waarden en de openbare ruimte. Nieuwe ontwikkelingen voegen kwaliteit toe. Bestaande waardevolle gebouwen of structuren worden waar mogelijk behouden en versterken.

Bij ontwikkelingen kijken we behalve naar functies vooral naar de kwaliteit die aan de omgeving wordt toegevoegd. Zo behoudt Harlingen haar eigen karakter én blijven we ons op een zorgvuldige manier ontwikkelen.

Ruimtelijke gevolgen

✓ Spraakmakende architectuur en ontwerpen toevoegen

Goed ontworpen gebouwen, woonmilieus en straten dragen direct bij aan het welzijn van de inwoners en de aantrekkingskracht van een stad of dorp. We willen meer nieuwe gebouwen of plekken hebben die je als bezoeker moet hebben gezien en die inwoners waarderen.

We willen zo monumenten van de toekomst bouwen. Daarom vragen we op bepaalde plekken een hoge architectonische kwaliteit. Bijvoorbeeld langs de historische plekken die bepalend zijn voor de stad zoals binnenstad, toegangswegen, dijk en kust. Het zijn drukbezochte locaties waar veel inwoners, toeristen en recreanten langskomen.

Het is wenselijk om incidenteel voor meer dan vijf bouwlagen te kiezen. Dit gebeurt alleen om noodzakelijke onderscheidende woonmilieus te realiseren of om de diversiteit in architectuur en bouwvormen te vergroten.

✓ **Sterker uitdragen en beter benutten van onze waarden**

Harlingen is trots op haar monumentale binnenstad, de rijke cultuur en het erfgoed. Het verleden heeft ons veel gebracht. Er liggen mooie kansen om dit verder uit te dragen en beter te benutten.

Onze waarden steviger uitdragen en beter benutten

De monumentale binnenstad is door het Rijk aangewezen als beschermd stadsgezicht. Het beschermde gebied kenmerkt zich door een hoge dichtheid van monumenten rondom een getijdehaven met lange zichtlijnen en de wirwar aan stegen. Ander uniek erfgoed bestaat uit bekende archeologische vondsten en veel (onbekende) onderwaterarcheologie, ambachtelijk Harlinger aardewerk, religieus en funerair erfgoed, maritieme en visserij tradities en historische schepen. Op het gebied immaterieel erfgoed kennen we het Lanenkaatsen of het ambacht van schipper op de bruine vloot.

Principe 6: Haven en maritieme economie voorop

We zetten fors in op economie. Dat betekent de huidige koers vasthouden én slim inspelen op combinaties tussen woningmarkt, onderwijs, energietransitie en maritieme economie. Dit levert kansen op voor een sterkere arbeidsmarkt en meer werkgelegenheid. Harlingen wil een strategisch knooppunt in Noord-Nederland zijn voor logistieke, maritieme en circulaire ketens. Dit is van belang voor de werkgelegenheid en een diversere economie in en ver buiten Harlingen.

De haven en bedrijventerreinen vormen samen de economische motor van de gemeente. Ze zijn een voorbeeld van duurzame ontwikkeling. Hier komen ondernemerschap, innovatie en de kracht van water samen. Het zijn plekken voor productie, ontwikkeling, reparatie, hergebruik en vernieuwing.

Ruimtelijke gevolgen

✓ Industriehaven als maritiem logistiek hart van Noord-Nederland

Port of Harlingen positioneert zich als het duurzame en logistieke hart van Noord-Nederland. Hier versterken logistiek, energie, maritieme bedrijvigheid en circulaire industrie elkaar. Het gaat om de maritieme maakindustrie, maritieme toeleveranciers, transport van goederen via zeevaart en binnenvaart. Als onderdeel van het Friese havennetwerk staat de haven in goede verbinding met de rest van Nederland en het buitenland. De uitkomst van de in ontwikkeling zijnde Havenvisie is input voor het maken van verdere keuzes in de omgevingsvisie.

✓ Maritieme kennis-, innovatie- en ontwikkelcentrum

Vanuit onze eeuwenlange maritieme traditie ontwikkelen we ons tot hét Noord-Nederlandse centrum voor maritieme kennis, innovatie en ontwikkeling. We versterken de bundeling van kennis, expertise en ondernemerschap op het gebied van de maritieme industrie, beroepsvaart, offshore, alternatieve brandstoffen, circulaire scheepsbouw, reparatie en de Blue Economy. Hiervoor brengen we bedrijven, onderwijs, studenten, kennisinstellingen en overheden structureel met elkaar in verbinding. De intensieve samenwerking draagt bij aan innovatieve oplossingen voor de grote maatschappelijke opgaven. Het gaat bijvoorbeeld om de energietransitie, klimaatadaptatie, digitalisering en de verduurzaming van de maritieme sector.

Door gezamenlijke onderzoeksprogramma's, fieldlabs, praktijkgerichte opleidingen en innovatieve projectontwikkeling kunnen we kennis sneller ontwikkelen én toepassen.

De samenwerking vergroot de economische kracht en werkgelegenheid van Harlingen en de regio. Ook draagt deze bij aan een duurzame, internationaal concurrerende maritieme sector. Harlingen laat zien dat ze de havenpoort van Fryslân is. We zijn de toegangspoort tot de Wadden, de Noordzee en de maritieme economie van de toekomst.

✓ Actief vestigingsbeleid en gerichte acquisitie

Door actief vestigingsbeleid en het gericht benaderen van bedrijven versterken we het maritieme profiel van Harlingen.
Iedere locatie heeft een eigen karakter en functie. We zetten de profielen van de werkterreinen in om de juiste functie op de juiste plaats te krijgen.

Alle terreinen zijn sterk verbonden met water. Die verbondenheid is al eeuwen een onderscheidende kwaliteit van Harlingen en is ook

in 2050 een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven. We zijn terughoudend met de vestiging van XXL-bedrijven. Hiervoor stellen we randvoorwaarden op.

✓ Circulair en duurzaam

De werklocaties zijn naast werkgebieden proeftuinen voor duurzame economische ontwikkeling. Ook op het gebied van klimaatadaptatie, circulariteit en ruimtelijke kwaliteit leveren de werklocaties een belangrijke bijdrage aan een toekomstbestendige economie. Dit is van belang voor huidige en nieuwe ondernemers.

Schaarse ruimte wordt zorgvuldig benut. Bedrijven versterken elkaar door samenwerking en het delen van grondstoffen, energie en voorzieningen. Reststromen hebben nieuwe waarde gekregen en kringlopen worden waar mogelijk lokaal gesloten. Zo kan de afvalstroom van het ene bedrijf de grondstof zijn voor een ander. Deze samenwerking zorgt voor een sterke concurrentiepositie, een aantrekkelijk ondernemingsklimaat en een duurzame economische ontwikkeling.

De overgang naar een circulaire economie is zichtbaar in de inrichting van de werklocaties. Er is ruimte voor hergebruik, reparatie, opslag, productie en innovatie. Nieuwe bedrijven kiezen bewust voor Harlingen vanwege de kansen in de maritieme economie en circulaire ketens.

De werklocaties hebben een robuust en toekomstbestendig energiesysteem. Lokale opwekking (zo veel mogelijk), slimme energienetten, opslag en uitwisseling van energie maken verdere economische ontwikkeling mogelijk. Zo blijven de bedrijventerreinen aantrekkelijk voor bestaande ondernemers én nieuwe bedrijven die zich in Harlingen willen vestigen.

De gemeente werkt regionaal nauw samen met ondernemers, medeoverheden en netbeheerders aan de verdere ontwikkeling van de energie-infrastructuur. Hierbij gaan we aan de slag met de ruimtelijke uitdagingen die voortkomen uit de opwek en opslag van energie binnen onze gemeente.

✓ Uitbreiding werkterreinen

Bij nieuwe ruimtelijke keuzes in het buitengebied zorgen we ervoor dat er voldoende potentiële ontwikkelruimte voor de bedrijvigheid blijft bestaan.

Daarmee maakt Harlingen voor nu en in de toekomst economische ontwikkeling mogelijk voor het versterken van haar maritieme en industriële profiel.

In eerste instantie benutten we de ruimte in de haven die nu beschikbaar is. We zijn blij met de zittende ondernemers. Als de ontwikkeling van de haven volgens de beschreven ambities verder op gang komt, dan is er mogelijk extra ruimte nodig. Als de bestaande ruimte goed is benut en de haven uit z'n jasje groeit, dan is uitbreiden een optie. Deze volgorde van stappen gelden ook voor een uitbreiding van Oostpoort.

Bij een nieuwe vestiging wordt steviger gestuurd op vestigings-voorwaarden om ervoor te zorgen dat bedrijven passend zijn bij profiel van het betreffende werkterrein. Verdere keuzes over de profilering en de voorwaarden worden in de omgevingsvisie verder uitgewerkt, mede op basis van het lopende onderzoek naar werklocaties in onze gemeente.

Bij deze ontwikkelingen nemen we ook omgevingskwaliteit, gezondheid en leefbaarheid volwaardig mee in de afweging. Zo gaan economie en welzijn hand in hand.

Principe 7: Recreatie en toerisme versterken, passend bij de functie als regiostad

We zetten in op meer variatie in het aanbod voor toerisme en recreatie. We streven naar een langer toeristisch seizoen en een langere verblijfsduur van bezoekers. Toerisme is een belangrijke pijler van de Harlinger en regionale economie en draagt bij aan het voorzieningenniveau in de gemeente. Citymarketing is hierbij onmisbaar. Het doel is een passende toeristische en recreatieve sector. Daarbij benutten we de aanwezige mogelijkheden en zetten we een evenwichtige ontwikkeling centraal. Toerisme moet aansluiten bij de wensen en behoeften van onze inwoners en bijdragen aan de leefbaarheid van de stad.

Ruimtelijke gevolgen

✓ Grootschalige en permanente voorziening

Als aanvulling op het gevarieerde aanbod zien we kansen voor een onderscheidende, grootschalige en permanente attractie. Deze trekt het hele jaar door publiek en versterkt de aantrekkingskracht van de stad. We richten ons op bezoekers die Harlingen al weten te vinden, zoals cruisegasten, eilandgasten, gasten van de bruine vloot, gezinnen met kinderen en senioren met interesse in cultuur en natuur.

✓ Kwalitatieve overnachtingsmarkt

Als het gaat om toeristische overnachtingen leggen we de focus op kwaliteit, authenticiteit en lokale meerwaarde. Daarbij vinden we de balans tussen gemeentelijke regie, een gezond klimaat voor ondernemers, versterking van de historische binnenstad en een toeristisch aanbod dat past bij onze identiteit. Zo versterken we recreatie en toerisme, de economie én behouden we de leefbaarheid van de stad.

Principe 8: Groen, water en gezondheid groeien mee

Gezondheid, welzijn en kwaliteit van leven zijn onderdeel van de menselijke maat. Dit betekent dat de fysieke en sociale leefomgeving actief bijdragen aan fysieke, mentale en sociale gezondheid. We zetten in op preventie, gezond opgroeien, vitaal ouder worden en het versterken van mentale weerbaarheid. Daarbij hebben we extra aandacht voor het verkleinen van gezondheidsverschillen. Iedere inwoner moet gelijke kansen krijgen op een gezond en betekenisvol leven.

Ruimtelijke gevolgen

✓ Groen, water, goede en veilige routes

Groen, water, bewegen, ontmoeten, klimaatadaptatie en een aantrekkelijke openbare ruimte zijn onmisbare onderdelen van ruimtelijke ontwikkeling. Wijken, straten en openbare ruimte zijn zo ingericht dat zij uitnodigen tot bewegen, ontmoeten, spelen en gezond opgroeien en ouder worden. Gezondheid is zo volwaardig onderdeel van de ontwikkeling van de leefomgeving.

✓ De compacte stad draagt bij aan gezondheid en welzijn.

Voorzieningen, ontmoetingsplekken, groen, water, sport en dagelijkse bestemmingen zijn dichtbij. Daardoor pak je sneller de fiets of ga je lopen. Er ontstaan meer kansen voor ontmoeting en de drempel om mee te doen aan de samenleving neemt hierdoor af.

Blijvende samenwerking

Door onze verschillende netwerken actief te benutten en samen te werken, vergroten we onze slagkracht. We kijken daarom steeds op welk schaalniveau we de ambities uit het toekomstbeeld het beste kunnen aanpakken.

Lokaal

Het lokale sociale netwerk vormt het hart van onze gemeente. De betrokkenheid van inwoners, verenigingen en ondernemers maakt Harlingen en de dorpen tot sterke en levendige gemeenschappen. Hier kijken mensen naar elkaar om. Die verbondenheid is een waarde om te koesteren én te versterken. Harlingers zijn trots op ‘ôns stadsje’. De dorpsbewoners zijn trots op hun dorp en eigenheid, de actieve samenwerking en de zelfredzaamheid.

Regionaal: de Waddenkustzone

Als regiostad biedt onze gemeente kansen voor onze eigen inwoners en de regio om ons heen: de Waddenkustzone. In dit gebied komen voorzieningen, economie, wonen, toerisme en mobiliteit samen. Dankzij de haven, verbindingen met de eilanden en netwerken over weg, spoor en water vervult Harlingen een natuurlijke centrumfunctie voor de Wadden, de Friese kustzone en daarbuiten.

Provinciaal

Provinciaal bouwt de gemeente Harlingen als één van de twee regiosteden mee aan het Fries Stedelijk Netwerk (FSN). Vanuit onze positie als regiostad en unieke ligging dragen wij bij aan provinciale en landelijke opgaven. Dit biedt ons de kans om tegelijkertijd een groot

aantal van onze eigen uitdagingen aan te pakken. Het gaat daarbij om uitdagingen op het gebied van voorzieningen, wonen, mobiliteit, duurzaamheid, economie, werkgelegenheid, opleiding, toerisme en recreatie en innovatie.

In het provinciale havennetwerk heeft Harlingen als zeehaven en toegangspoort van Noord-Nederland via het Van Harinxmakanaal een sleutelpositie. Wij zetten in op het blijvend erkennen van deze positie en het benutten van de kansen en mogelijkheden van deze positie.

(Inter)nationaal

Op landelijk en Europees niveau zijn we vanwege onze strategische ligging en zeehaven onderdeel van nationale en internationale verbindingen voor het vervoer van goederen. Het gaat onder andere om Scandinavië en het Verenigd Koninkrijk. Ook zijn er vaarroutes via het IJsselmeer naar plaatsen als Lelystad en Amsterdam. Daarmee dragen we met de Port of Harlingen direct bij aan nationale opgaven op het gebied van bereikbaarheid, economie en energie.

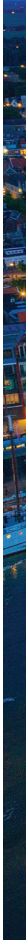
Om de complexe opgaven voor het UNESCO Waddengebied en de Waddenkustzone aan te kunnen gaan, werken we samen met onze partners in het Waddenzeegebied.

De toekomst begint nu

Gemeente Harlingen is in beweging. Het toekomstbeeld is het kompas en het filter voor de ontwikkeling van Harlingen. Het geeft richting op hoofdlijnen en helpt bij het afwegen van belangen en ontwikkelingen. Met elkaar bouwen we verder aan onze groeiende, dynamische gemeente.

Daarvoor maken we als vervolgstap een Omgevingsvisie voor Harlingen. Hierin werken we het Toekomstbeeld verder uit. Na het vaststellen van de Omgevingsvisie heeft de gemeente een krachtig instrument in handen om de ambities voor 2050 te verwezenlijken.

We doen dit voor de kinderen van nu en alle inwoners en ondernemers van onze mooie gemeente. Het is aan ons – inwoners, ondernemers, gemeente - om verdere stappen te zetten. Als er één gemeente is die dat kan, dan is dat Harlingen!

Sail Harlingen – BoppeBeeld